

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.42 (3450) ●

● ЧАЦВЕР, 12 ЛІСТАПАДА, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вайна яшчэ баліць
Салісты хору “Судбы” пабывалі ў гасцях у супляменнікаў у Сочы **Стар. 2**

Паклон Табе, мая сястрыца!
Стар. 3

Мастацтва і высокая мода
З творчасцю мастачкі, ураджэнкі беларускага мястэчка Крэва Ларысы Нуры-Шакинко пазнаёміліся аматары мастацтва за акіянам **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Кірмаш у Даўгаўпілсе

Фэст народнай культуры “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” з поспехам прайшоў ужо ў пяты раз

Мы, беларусы Даўгаўпілса, называем фэст самым вялікім святам года. Ужо другі раз ён праходзіў як міжнародны муніцыпальны фэст — такі статус яму далі дэпутаты Даўгаўпілскай гарадской думы. Сёлета ў фэста 5-гадовы юбілей, прысвячаўся ён 740-м угодкам Даўгаўпілса, а ладзілі яго Цэнтр беларускай культуры з надзейным партнёрам: культурна-асветніцкім таварыствам “Уздым”. Цяпер праект “БК” — гэта не проста зводны канцэрт, а шэраг мерапрыемстваў: канферэнцыя, фотавыстава, майстар-класы рамёстваў, кірмаш, дабрачынная кніжная акцыя, лялечны тэатр, тэатралізаваны фальклорны канцэрт ды яшчэ і невялічкія канцэрты. Наш кірмаш становіцца ўсё больш яркім і разнастайным, спрыяе развіццю, пашырэнню беларускай культуры. Пры тым багаче рэпертуар творчых гуртоў: яны пераймаюць, асвойваюць лепшыя ўзоры народнай музыкі і спеваў. Мы далучаем гараджан і гасцей свята да нашай культуры, умацоўваем міжнародныя сувязі. На гэты раз на кірмаш прыехалі госці: беларускія творчыя гурты з латвійскіх гарадоў Прэйлі, Дагда, Екабілс і Ліваны, з літоўскага Вісагінаса, эстонскай Нарвы, польскага Беластока, беларускіх Мінска, Полацка, Смаргоні, Мёраў і Браслава.

Пачаўся фэст з канферэнцыі “Культурны мост: Латвія — Літва — Эстонія — Польшча — Беларусь”. Мы прэзентавалі Цэнтр беларускай культуры ў Даўгаўпілсе як унікальны метадычны і аб’яднальны астравок беларускасці ў Латвіі з разнастайнымі напрамкамі дзейнасці. Актывістка

Сёлетні “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” прысвячаўся народнаму абраду Хрэсьбіны

“Уздыму” Вольга Паўловіч расказала пра асаблівы гонар таварыства — нядзельную школку “Вясёлка”, якая нядаўна адзначыла 20-годдзе. Прывітальныя словы ўдзельнікам канферэнцыі адрасаваў консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Дзмітрый Канстанцінаў. Старшыня елгаўскага таварыства “Злата”, дэпутат Сэйма Зэнта Трэцяк расказала пра сёлетняе пасяджэнне Кансультацыйнага савета беларусаў замежжа ў Мінску. Зэнта прадстаўляе ў савец беларускую дыяспару Латвіі. Письменник Станіслаў Валодзька адзначыў: сувязі паміж дзяржавамі мацуюцца і дзякуючы літаратурным творам. Пра

ўспрыманне беларусаў латгаллямі расказаў даследчык нацменшасцяў, аўтар кнігі, дацэнт Даўгаўпілскага ўніверсітэта Валянцін Лукашэвіч.

Кіраўніца таварыства “Сябры” з Нарвы Людміла Аннус гаварыла пра зберажэнне беларускай культуры ў Эстоніі, а кіраўнік таварыства “Крок” з Вісагінаса Алег Давідзюк — пра літоўскі досвед у гэтым кірунку. Цікавай была прэзентацыя Рэспубліканскага цэнтра нацыянальнай культуры Міністэрства культуры Беларусі, якую зрабіла Марына Бурдзялёва. Карысным для нас быў і досвед беларускіх гарадоў, якія, кожны з улікам сваіх асаблівасцяў, развіваюць

чудоўныя фэсты. Напрыклад, старажытны Полацк праводзіць шмат розных святаў. Браслаўскай міжнародны фэст “Браслаўскія зарніцы” ладзіць на берагах прыгожых азёр. Мёры з іх унікальным балотам Ельня (назваюць лёгкімі Еўропы) ужо тры разы ладзілі фэст “Жураўлі ды журавіны”. У вёсцы Залесе, што ў Смаргоньскім раёне, адноўлена сядзіба кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага, там ладзіцца фэст “Залесе збірае сяброў”. І мы ж выкарысталі сваю адметнасць: у Даўгаўпілсе жыве шмат беларусаў, вось і з’явіўся “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе”.

→ **Стар. 2**

ПАДЗЕЯ

Прысяга на вернасць народу

Зноў абраны Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка заступіў на пасаду

Цырымонія інаугурацыі прайшла 12 лістапада ў Палацы Незалежнасці. У адпаведнасці з Канстытуцыяй Аляксандр Лукашэнка прынёс прысягу наступнага зместу: “Заступаючы на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, урачыста клянусь верна служыць народу Рэспублікі Беларусь, паважаць і ахоўваць правы і свабоды чалавека і грамадзяніна, захоўваць і абараняць Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь, свята і добрасумленна выконваць ускладзеныя на мяне высокія абавязкі”. Паклаўшы правую руку на Канстытуцыю, Аляксандр Лукашэнка прачытаў прысягу на беларускай мове. Потым падпісаў акт аб прынясенні прысягі, і старшыня Цэнтрвыбаркама Лідзія Ярмошына ўручыла яму пасведчанне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. На цырымоніі прысутнічала больш за 1000 запрошаных, сярод іх вышэйшыя службовыя асобы, дэпутаты Палаты прадстаўнікоў і члены Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу, кіраўнікі розных узроўняў, прадстаўнікі дыяспоры, замежныя госці.

Выступаючы на цырымоніі, Аляксандр Лукашэнка адзначыў: “Пад час мінулай кампаніі па выбарах кіраўніка дзяржавы наш народ у чарговы раз прадэманстраваў усяму свету найвышэйшую палітычную культуру, адзінства перад тварам знешніх выклікаў і незалежнасць меркаванняў. Нас не раз’ядналі ў мінулым, не ўдалося гэта ў сучаснасці і, я абсалютна ўпэўнены, ніколі не ўдасца зрабіць у будучыні”. Прэзідэнт звярнуў увагу, што шматлікія назіральнікі маглі пераканацца: уся выбарная кампанія прайшла спакойна, адкрыта, у строгай адпаведнасці з беларускім заканадаўствам.

НАВАКОЛЛЕ

Каб не перасыхалі крыніцы

Іна Ганчаровіч

Навукоўцы выступаюць за спецыяльнае гідрахімічнае картаванне крыніц Беларусі

Люблю крынічную ваду. Ёсць у нас і любімая крыніца на Лагойшчыне: як праязджаем міма, то абавязкова прыпынімся, пап’ём з яе ды і сталі з сабою ў бутэлькі вады воз-

мем. І такіх аматараў — сотні. Але вось нядаўна мужчына пры крыніцы папярэдзіў мяне: абавязкова пракіпяціце ваду, інакш могуць быць праблемы... Няўжо? Ці ж не самая чыстая ў крыніцах вада? Што кажучы на гэты конт спецыялісты Інстытута прыродакарыстання НАН Беларусі? Маімі субяседнікамі сталі член-карэспандэнт, доктар мем. І такіх аматараў — сотні. Але вось нядаўна мужчына пры крыніцы папярэдзіў мяне: абавязкова пракіпяціце ваду, інакш могуць быць праблемы... Няўжо? Ці ж не самая чыстая ў крыніцах вада? Што кажучы на гэты конт спецыялісты Інстытута прыродакарыстання НАН Беларусі? Маімі субяседнікамі сталі член-карэспандэнт, доктар

наук Анатоль Кудзельскі ды кандыдат геолога-мінералагічных навук Васіль Пашкевіч. Абодва яны вывучаюць падземныя воды Беларусі.

Чым глыбей...

“Пра якасць вады з крыніц у нас часта пытаюцца, — пачаў Анатоль Віктаравіч. — Але ж каб нешта рэкамендаваць, патрэбна ведаць, з якой крыніцы вада? Іх у Беларусі — тысячы, і

большасць пакуль слаба вывучаныя. Што за хімічны склад, мікрабіялогія? А людзі, чуючы слова “крыніца”, думаюць, што вада ў іх гаючая. Аднак цяпер шмат антрапагенных забруджванняў, і ўласцівасці вады змяняюцца. Таму і варта правесці спецыяльнае гідрахімічнае картаванне крыніц. Такое пад сілу Мінпрыроды і Нацыянальнай акадэміі навук. Наш Інстытут

Славутая крыніца пры вёсцы Палыкавічы

мог бы прыняць удзел у працы, забяспечыць ёй навуковае і метадычнае суправаджэнне. Галоўнае — каб было адпаведнае разуменне праблемы і

фінансаванне”. Дык што: гаючыя ўласцівасці крынічнай вады — гэта ўжо міф? Вядома ж, не. Але пра ўсё па парадку. → **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

Кірмаш у Даўгаўпілсе

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Вынікам канферэнцыі сталі 5 пагадненняў аб супрацоўніцтве ў галіне культуры. Цэнтр беларускай культуры заключыў пагадненні з РІНК (Мінск), аднавіў пагадненне з Мёрамі, падпісаны трохбаковае пагадненне з аддзелам культуры Смаргонскага райвыканкама і дабрачынным фондам “Паўночныя Афіны Агінскага”, пагадненне з суполкай “Полацкі цэнтр мясцовых ініцыятыў”. З апошняй заключыла пагадненне і таварыства “Уздым”. Стасункі будучы ўзаемакарыснымі. Напрыклад, мы рыхтуем мерапрыемства, прысвечанае 135-годдзю Сяргея Сахарова. Гэта гісторык праваслаўнай царквы, фалькларыст, этнограф, педагог, дырэктар Дзвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі, публіцыст, грамадска-палітычны дзеяч Першай Латвійскай Рэспублікі. Нам спатрэбіцца дапамога партнёраў з Полацка, дзе нарадзіўся і доўгі час жыў Сяргей Сахарав.

Пасля канферэнцыі адразу ў фае Палаца культуры пачалі працаваць кірмаш і выстава рамёстваў. Даваў прадстаўленне лялечны тэатр “Забавы” Алены Гедзюн, а браслаўчанка Людміла Рулевіч паказвала, як зрабіць ляльку-берагіню для немаўляткі. Можна было і сплесці нацыянальны беларускі пояс разам са смаргонскімі майстрыхамі. Ці абмяняць кніжку бе-

Самадзейныя артысты з пяці краін выступалі на кірмашы ў Даўгаўпілсе

ларускага аўтара на “гузік пчасця” — фірменны сувенір фэсту. Мы, дарчы, на гэтай дабрачыннай акцыі сабралі больш за 60 кніжак!

А перад гала-канцэртаў у Палацы культуры мы адкрылі фотавыставу журналісткі Алены Іванцовай “Імгненні беларускага кірмашу”: аповед пра мінулыя чатыры фэсты. Тым часам вялізная, на 1200 глядачоў зала цалкам запоўнілася. Ганаровымі гасцямі кірмашу былі першы намеснік старшыні Даўгаўпілскай гарадской думы Яніс Дукшыньскі, Генконсул

Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір Клімаў, Генконсул Расіі ў Даўгаўпілсе Алег Рыбакоў, Вялі дзею Жанна Раманоўская і Станіслаў Валодзька. Штогод тэма фэсту “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” змяняецца, сёлета мы ўзнаўлялі абрад Хрэсьбін, што лагічна пасля Заручын, Свагатаўства і Вяселія. Так мы замкнулі кола сямейных абрадавых святаў. Дарэчы, рэжысёрам свята была кіраўніца тэатральнай студыі “Паўлінка” Галіна Сантоцкая.

Запомнілася: мы стаялі на вялікай сцэне, спявалі свой гімн-песню

“Беларускі дом” і бачылі, як паднялася ўся зала. Людзі спявалі разам з намі і плакалі. Песня паэта Станіслава Валодзькі ды кампазітара Аляксандра Рудзя ў выкананні Паўла Прозара і Сяргея Шабадалава выклікае шмат эмоцый: да слёз на вачах, да мурашак па скуры...

А ў наступны дзень былі два цудоўныя канцэрты замежных беларусаў. У цэнтральнай школе Даўгаўпілса выступіў маладзёжны ансамбль “Калінка” з Польшчы, а у Цэнтры беларускай культуры — полацкія і

смаргонскія ансамблі “Залясянка” паказала глядачам свой абрад Хрэсьбін, дзіцячы ансамбль Палагоўскай сярэдняй школы “Знічка” знаёміў з календарнымі святамі, адпаведнымі спевамі, а полацкі ансамбль архаічных спеваў “Варган” спяваў песні, прывезеныя з экспедыцыі па вёсках, паказваў народныя танцы. Творчыя сувязі будзем умацоўваць. Госці павезлі дадому найлепшыя ўражання, мы паказалі ім Даўгаўпілс, яго беларускія мясціны, крэпасці і сучасны арт-цэнтр Марка Ротка. Як бачым, “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” выйшаў са звычайных берагоў і атрымаўся вельмі маштабным. Арганізатары адчулі падтрымку вялікай колькасці людзей: з гарадскога самакіравання, Генконсульства Беларусі, упраўлення культуры, Палаца культуры, цэнтра Марка Ротка, усіх СМІ горада, студэнтаў-валанцёраў Даўгаўпілскага ўніверсітэта, фундатораў і глядачоў. За што ўсім ад нас — вялікі дзякуй і нізкі паклон.

А мы ўжо ведаем, што 6-ы “Беларускі кірмаш у Даўгаўпілсе” адбудзецца ў наступным годзе 28 кастрычніка. Запрашаем беларускія творчыя гурты з усёй Латвіі ды іншых краін далучацца да нашага штогадовага фэсту!

**Жанна Раманоўская,
Галіна Сантоцкая,
г. Даўгаўпілс**

ПАМЯЦЬ СЭРЦАЎ

Вайна яшчэ баліць

Салісты хору “Судьбы” пабывалі ў гасцях у супляменнікаў у Сочы

У паважанага веку людзей, што спяваюць у хоры “Судьбы”, вельмі розныя лёсы. Роднікі іх найперш тое, што ўсе тыя лёсы — вайною апаленыя. Як вядома, Вялікая Айчынная скалечыла жыцці мільёнам людзей, былі велізарныя ахвяры, вайна паставіла ўсё з ног на галаву. Цяжар пакут разам з дарослымі неслі і дзеці: многія прайшлі праз канцлагеры, ведаюць, што такое акупацыя, блакада, голад, смерць блізкіх...

Ажно да мурашак па скуры прабіраюць аповеды ўдзельнікаў хору “Судьбы”, у якім усе спевакі — былія малалетнія вязні фашызму. Тамара Вешнякова дзіцем перажыла блакаду Ленінграда, не па чутках ведае, што такое голад, смерць блізкіх. З 11 чалавек яе сям’і выжылі сама Тамара Сямёнаўна, яе маці і брат. Кіраўніца хору Галіна Змушко ў 3-гадовым узросце трапіла ў фінскі канцлагер, што знаходзіўся на тэрыторыі былой Карэла-Фінскай ССР, і правяла там 1004 дні. Жанчына памятае, як яе старэйшая сястра ўпотаі ўзімку, рызкуючы жыццём, збегала за калючы дрот ды шукала на полі замерзлую бульбу. Галіна Тразкова 9 месяцаў была ў “лагеры смерці” ў мястэчку Пяскі, што ў Мастоўскім раёне Гродзеншчыны, дзе ў дзяцей бралі кроў для салдатаў нямецкай арміі. Гаворыць: са 170 малых вязняў у жытых засталіся толькі 15... Разам з маці ў канлагеры “Дахау”, вядомым нечалавечымі медэксперыментамі, а пасля ў лагерах у Лаўпхайме ды Пюцбургу знаходзілася Галіна Рэйлян. На ўсё жыццё ў яе застаўся шнар ад укусу сабакі, якога нацкаваў жандарм,

каб дзяўчынка не жабравала. Нібы ў рабстве пабываў і 14-гадовы Яўген Стасевіч, калі ў Германіі працаваў на фермера-баўэра...

Жудасныя гісторыі з дзяцінства! Іх — 29: столькі спевакоў цяпер у хоры “Судьбы”. І колькі 6 часу ні прайшло, ніколі не загоіцца іх адзіная вялікая балючая рана пад назвай “вайна”. Хор створаны 10 гадоў таму ў Мінску, гэта сумесны беларуска-нямецкі праект “Песні для справы Міру”. У рэпертуары — песні на беларускай, нямецкай, рускай мовах, а таксама сольныя нумары, вершы. Дарэчы, адзін з вершаў, які напісала мастацкая кіраўніца хору, паэтка Людміла Бурдыка, пачынаецца радкамі: “Мы направляем всю работу./ Все наши мысли и заботы/ На то, чтоб страшная беда/ Не повторялась никогда”. І хоць харысты пазналі ў дзяцінстве, што такое страх, адчай, боль, голад, смерць, аднак яны выжылі! І цяпер насуперак усяму лічаць сябе шчаслівымі.

На пачатку восені калектыў “Судьбы” пабываў у Сочы. Мінчан

Не толькі адпачываць ездзілі на Чорнае мора ўдзельнікі хору “Судьбы”

запрасілі Беларуская абшчына “Белая Русь” на чале з Уладзімірам Астапуком ды адміністрацыя горада. Цялых дзесьць дзён бабулі і дзядулі маглі аздарэўляцца, дыхаць марскім паветрам на Чарнаморскім узбярэжжы. Зрэшты, яны і дня не маглі сабе ўявіць без справы! Таму амаль штодзень і працавалі: давалі канцэрты, праводзілі гутаркі-ўспаміны з дзецьмі, падлеткамі. Сустрэліся і з супляменнікамі з “Белай Русі”. Дарэчы, многія з іх вартыя таго, каб расказаць пра іх у другім, дапоўненым выданні “Сузор’е беларускага памеж-

жа: Беларусы і ўрадженцы Беларусі ў суседніх краінах”.

Для артыстаў ладзіліся экскурсіі ў Абхазію, Красную Паляну, падымаліся яны і ў горы. А галоўнае, што цяпер згадваюць, — сустрэчы з людзьмі. Сочынцы, госці горада праявілі да мінчан вялікую цікавасць. Падыходзілі да харыстаў і пасля канцэртаў, фатаграфаваліся з імі, разам танчылі беларускую польку... А выступаў хор і ў санаторыях, і ў музычнай школе Адлерскага раёна з праграмай “Нет фашизму: Детство без войны”. Дзе бы ні спявалі

харысты, перад выступленнем яны заўсёды дзіліся ўспамінамі пра дзяцінства, і аповеды называлі “Урокамі мужнасці”. Якімі 6 цяжкімі ні здаваліся тыя ўспаміны, ды ўсё ж яны сведчаць пра сілу духу чалавечага і пра тое, што нідзе і ніколі нельга падаць духам, траціць надзею. “Трэба ўмець прабачаць, калі цябе нехта пакрыўдзіць, трэба імкнуцца рабіць добрыя справы, таму што жыць — гэта хораша!” — упэўнены самадзейнікі хору “Судьбы”.

**Галіна Івуць, супрацоўніца
Інстытута культуры Беларусі**

АД РЭДАКЦЫІ

На пачатку лістапада ўдзельнікі хору “Судьбы” правялі “Урок мужнасці” для мінскіх школьнікаў у ДOME Масквы. Пачалі традыцыя: з успамінаў харыстаў пра дзяцінства. Мінутай маўчання ўшанавалі прысутныя памяць пра ахвяраў трагедыі — крушэння расійскага аэробуса ў Егіпце, на Сінайскім паўвостраве. Прадстаўніца Пасольства Расіі ў Беларусі Маргарыта Навадворская падзякавала мінчанам за спачуванне, якое яны праявілі, даведаўшыся пра аварыю. “Жыхары Мінска адразу сталі прыносіць да расійскага пасольства кветкі, свечкі, дзіцячыя цацкі, — адзначыла саветнік. — Разам з расійскім народам падзяляюць гора беларусы...”

Затым прайшоў і сам “Урок мужнасці”. Падчас “пераклічкі” кожны з былых малалетніх вязняў

канцлагераў коратка, аднак вельмі эмацыйна расказаў пра тыя жахі і пакуты, якія давялося перажыць. Боль ад вайны ў сэрцах ветэранаў не сціхае дагэтуль. Яны помняць, як на іх руках паміралі брацікі і сястрычкі, як заўсёды сыходзілі бацькі, як маці, паміраючы ад голаду, аддавалі апошні кавалак хлеба дзецям... На тым уроку немагчыма было стрымліваць слёзы. І дзяўчынкы ў зале час ад часу выціралі вочы, зусім прыціхлі хлопчыкі... Старшакласнікі стаячы слухалі песні “Бухенвальдскі набат” і “Успомніце, хлопцы!”. Пасля ішоў дакументальны фільм “Вызваленне Асвенцыма”. Напрыканцы сустрэчы артысты, пераапрунуўшыся ў нацыянальныя строі, выканалі некалькі патрыятычных і народных песень — у гонар свабоднай і незалежнай

Беларусі. А ў памяць пра ахвяр фашызму запалілі свечкі...

Такія “Урок мужнасці” калектыў праводзіць па ўсёй Беларусі: выступае ў школах, ліцэях, універсітэтах з праграмай “Нет фашизму: Детство без войны”. Ветэраны выязджаюць у дамы адпачынку, санаторыі, бальніцы. “Відаць, для таго мы і выжылі, каб расказаць моладзі жорсткую праўду пра вайну, — упэўнена кіраўніца хору Галіна Змушко. — Трэба рабіць усё, каб жахі вайны, якая пакалечыла нашыя душы, адняла дзяцінства, ніколі не паўтарыліся”. Неаднойчы ўдзельнікі хору сустрэліся з моладдзю, ветэранамі ў іншых краінах: двойчы “гастралівалі” ў Чэхіі, былі ў Польшчы, Францыі, Германіі. Сёлета, як сказана вышэй, хор гасцяваў у Сочы.

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Паклон Табе, мая сястрыца!

Хоць ураджэнка беларускай вёскі Бабышкі Ніна Янсанэ мае латышкае грамадзянства і надзел зямлі на Рыжскім узмор'і, аднак сэрцам яна застаецца з Беларуссю

У беларусаў з латышамі — даўнія крэўныя паязы, і лёс маёй сястры Ніны, у дзявоцтве Панізьнік, таму пацвярджэнне. Пра яе хочацца расказаць якраз сёлета, калі адзначаюцца 150-я ўгодкі паэта, драматурга, грамадскага дзеяча Яніса Райніса, якому ў 1940 годзе было пасмяротна нададзена званне Народнага паэта Латвіі. Цяпер вядома: ад маці Дарты з роду Грыкоўскіх ён вызнаў мову і народныя песні беларусаў, якія перадаліся Янісу ад карэнных жыхароў латгальскай зямлі. Згадаем: у 1920-м некалькі прыдзвінскіх паветаў Віцебскай губерні былі перададзены Латвіі. Але нашчадкаў крывічоў пашанцавала. Іх прадстаўнікі звярнуліся па дапамогу да Райніса, і ў 1921-м пры яго падтрымцы пры Міністэрстве асветы Латвіі быў створаны Беларускі аддзел для кіраўніцтва школьнымі ўстановамі. Гэта родны нам па крыві Райніс пасадзейнічаў адкрыццю гімназій у Даўгапілсе і Лудзе. Беларускія дзеячы выказалі яму за тое падзяку: у 1922 годзе дырэктар Нацыянальнага тэатра быў абраны ганаровым сябрам Культурна-асветніцкага таварыства беларусаў у Латвіі “Бацькаўшчына”. Зрэшты, пра знакамитага сябра Янікі Купалы можна пісаць бясконца. Нагадаю, што ў 1926-м Райніс быў у Мінску: удзельнічаў у Акадэмічнай канферэнцыі. А ў Віцебску праз колькі дзён быў на адкрыцці драматычнага тэатра (БДТ-2).

Падрадкоўнікі ад Ніны

Шмат твораў Райніса перакладзена ў Беларусі. Спрычынілася да таго і мая сястра. Як рыхтавалася кніга “Ян Райніс. Выбранае” (1993), то ўкладальніца тома Мірдза Абалапапрасіларыжанку Ніну Янсанэ зрабіць падрадкоўнікі паэтычных твораў, перакласці праязныя тэксты. Хоць сястра дасканала валодае латышскай мовай, але сутыкнулася з сакрэтамі знакамитага аўтара. Значэнне многіх яго слоў не змаглі растлумачыць нават знаёмыя рыжане! Чаму? Бо Райніс пазбаўляўся даўніх згерманізаваных запазычанняў і шырока ўжываў дыялектныя пярлінкі. Іх дапамагаў Ніне асвятляць Андрэй Веянс, сын латгальскай зямлі.

У той том дзякуючы падрадкоўнікам Ніны Янсанэ трапіла і некалькі маіх перакладаў вершаў Яніса Райніса. Адзін з іх называецца “Блудны сын”. Некаторыя перакладзеныя Нінай райнісаўскія артыкулы беларускай тэматыкі потым увайшлі ў кнігу “Крывіцкія

руны: Беларускія пісьменнікі Латвіі”. Там жа змешчаны і пераклад латышскай народнай казкі, тэкстаў Айі Лацэ, Андрэйса Веянса. Актыўным кансультантам ужо згаданай Мірдзы Абалы, доктара філалогіі, Ніна была і тады, калі тая пачала працаваць над

ўрыўкі са знакамитага твора. І якім жа няпростым, “непрамалінейным” бывае, аднак, жыццё! Па вызваленні ад акупацыі той Янка Манета, расказвала сястра, падехаў з заслужыўцамі на конях да бабышкаўскага двара. Быў у вайскавай форме,

Вядзе мяне са станцыі Слога ў напрамку Рыжскага заліва. Пераходзім шашу на славуць тады Кемеры. Ледзь чутны ўсплэскі мора. Дарога да яго пазначана канавамі, запоўненымі балотнай вадой. Яшчэ ідзе асушэнне тэрыторыі. А справа і злева

тэму для распрацоўкі далі мне ў колішнім Скарынаўскім цэнтры. Я даведаўся, як у 20-я гады беларускія дзеячы, у тым ліку кіраўнік Беларускага аддзела Сяргей Сахараў, інспектар школаў Кастусь Езавітаў, стараліся шырэй знаёміць латышоў з

а чаму мясцінка з таполямі і збуцвельым крыжам на той дарозе называецца “Бальшавік”? Ніна: “Агэта калі ішла Польшка-бальшавіцкая вайна, сюды ад Дзвіны дабрыву паранены рускі салдаты і сканаўу канаве. Яго там пахавалі...” Праз 30 гадоў пасля таго я ў школу хадзіў каля “бальшавіка”. У 43-м, згадвае сястра, на бабышкаўскім полі загінуў партызан-разведчык. Пад жульвіцай-ракітай сяляне яго пахавалі. І штогод туды стала прылятаць зязюля і дужа шчыра куваць над магілай: аж пакуль парэшткі партызана не перахавалі ў брацкую магілу ў Лявонпалі. І яшчэ згадка пра вайну. Карнікі на гумовых лыжах праходзяць балота “Мох” і расстрэльваюць на купінах партызанскія сем’і. Знішчылі і паселішча. Захавала сястра трагічны ўсплёх ацалелай жанчыны: “Загарэліся Гулякі ззаду, спераду, з бакоў...”

Я запісаў ад Ніны, дзе жылі Ладзюк, Ладымер, Проска, Ванюга ды іншыя людзі з цікавымі імёнамі, мянушкамі. А жылі ў Прорвах, Брэдзіве, Кульвоку, Панізьніках, Тарараках... Наша радня пакудзельніца — Танайна Параска, Падабыцька Ганэта... А маму ў дзявоцтве звалі Нюрай Сялон. Такія імёны-назвы гучалі там. Сястра мая паэтка! Неяк прыслала з Юрмалы свае радкі пра зорную пошту: “Уначы я гляджу на зоры” Емядзведзіцы, —/ Каб зорнаму небу расказаць / Пра тое, як жывецца нам тут,/ Перадаць яму свой боль і свой сум,/ І нашы маленькія радасці,/ Якія падараваў прамінулы дзень./ Браце! Калі хочаш уведаць пра нас,/ Навіны спазнаць, успомніць мора,/ Юрмалу і сваіх сяброў, —/ Глядзі ў гэты час на зоры!/ І яны табе перакажуць,/ Чаму нашы маркотныя сэрцы/ Сумуюць і чакаюць сустрэчы./ Але зямныя спатканні адкладваюцца.../ Таму самая надзейная — зорная пошта./ Глядзі на неба, браце! І мы не згубімся пад нашым сюзор’ем”.

Сустрэчы ў Каўгуры былі розныя. Няпраўда, што беларусы не маюць выхаду да мора! Ніна сама выводзіла іх, калі нашы бацькі частавалі вышуканых у Юрмале Рыгора Барадуліна і Уладзіміра Караткевіча. Многа радні, гасцей сабралася ў доме на вуліцы Дзэлмэс. Колькі вершаў, песень пачулі з вуснаў дарагіх мінчанаў! Калі паеду адзначаць 82-ю гадавіну ад нараджэння сястры, то папрашу Ніну, яе мужа Віталда прайсціся па ўзбярэжжы Рыжскага заліва, каб узгадаць той выхад да мора балткрэваў-беларусаў, які быў першы, але не апошні.

Сяргей Панізьнік, пісьменнік

СЯРГЕЙ ПАНИЗЬНИК

Уладзімір Караткевіч, Мухабат з Душанбэ, Ніна Янсанэ, Рыгор Барадулін. Каўгуры, 1966 г.

стварэннем “Беларуска-латышкага, латышка-беларускага слоўніка” — ён пабачыў свет у 2010 годзе ў тым ліку і дзякуючы намаганням Саюза беларусаў Латвіі.

Дзе сонца па зямлі хадзіла...

Пераклады маёй сястры друкаваліся ў штогодніку “Ветразь”, часопісе “Вожык”, у газетах “Наша слова”, “Набат”. Апублікаваны і яе згадкі “Помню свой мацірык”. Надта ж уразіла яе выслоўе пра незвычайную зямлю, дзе нарадзілася, бо “там сонца па зямлі хадзіла...”. Зверша-прысвячэння Ніне — вось такія радкі: “Дзвіна — суседка бальшакоў — / і нас на хвалі пасадзіла./ Ці ж вернемся мы ў след бацькоў/ дзе сонца/ па зямлі / хадзіла?/ Сястра, зажурныма мая./ і мне ты кладачкі масціла./ Вясной пакормім салаўя./ каб сонца/ па зямлі/ хадзіла”. А нарадзілася Ніна, дачка Сцяпана Панізьніка, 21 лістапада 1933 года ў вёсцы Бабышкі Браслаўскага павета Віленскага ваяводства (цяпер Мёрскі раён Віцебшчыны). Добра памятае, як нашы бацькі, дыяназімі жылі “прыпяляках, пры саветах, пры немцах...” У 1942-43-х гадах хадзіла ў беларускамоўную школу, дзе, расказвала, настаўнік Янка Манета прымусаў вучыць на памяць паэму Якуба Коласа “Новая зямля”. І больш як праз 70 гадоў з тае “пакуты” Ніна мне пры сустрэчах нагадвае

пры партугеі. І загадаў называць яго цяпер Аляксандра Пархоменкам, афіцэрам Чырвонай арміі. Вось такія “калабаранты” настаўнічалі ў Остландзе.

“Sveiki!” — гэта “Сваякі!”

З 1951 года сястрыца мая жыве ў Латвіі, бо да Рыгі прытуліліся нашы родзічы яшчэ з петраградскіх часоў. Не без дапамогі знаёмых латышоў Ніна паступіла на вучобу ў тэхнікум малочна-мясной прамысловасці. Праца ў гандлёвай сферы вымагала выдатнага валодання латышкаю моваю, і Ніна яе засвоіла да глыбінных пластоў. І мяне, помнішча, вучыла “апраўдвацца” перад нечаканым субясецнікам. Прыблізна так: “Pietodet, ludzu, es nesaprot: runaju baltkrieviski”, што азначае: “Прабачце, калі ласка, я не разумею: размаўляю па-беларуску”. А латышкае прывітанне “Sveiki!” я пераклаў для сябе словам “Сваякі!” Так з дапамогай сястры і сёння пачуваю сябе сваяком-сабрысам дружэлюбных латышоў.

У жыцці Ніны адбылося многа значных пераменаў, як пачала працаваць майстрам на Рыжскім заводзе ювелірных вырабаў. Прафсаюз дапамагаў лепшым умельцам, ці пераможцам у сацсаборніцтве, наведваць ГДР, аглядзець прасторы рэспублік Сярэдняй Азіі... Добра запомніўся адзін з маіх прыездаў да ся-

ад дарогі пазначаны надзелы ў сотак дваццаць. “Сёмы надзел — гэта мой!” — заганарылася былая хутаранка. І як яна змагла на ўзмор’е выклікаць з каласнай Беларусі нашых бацькоў? Дзівусенькі, але бацькі злаўчыліся прадаць сваю гаспадарку ў прыдзвінскім мястэчку Лявонпаль (Мёрскі раён) і пачаць ладзіць сядзібу на вуліцы Дзэлмэс, 7 у юрмальскім пасёлку Каўгуры. Сядзіба тая і сёння — адпраўным пунктам для выхаду да мора сухапутных беларусаў. Не згаслі ў ёй і запісаныя сястрою ад мамы народныя песні Прыдзвіння. Пры кожнай сустрэчы памятливая Ніна агучвае паданні пра нашых продкаў, не забываючы маўленне роднай зямлі.

... Даруй, Айчына!

Расказвала, як у 1998-м стала грамадзянкай Латвіі. На прыёмнай камісіі пасля выканання гімна трэба было даць прысягу новай дзяржаве. Ніна прамовіла патрэбныя словы і ўголас папрасіла прабачэння ў сваёй Беларусі, бо гэтай клятвай яна не здраджвае сваёй Радзіме, а вельмі хоча, каб на новай для яе зямлі ўсім жылося лагодна. У некаторых жанчын з прыёмнай камісіі ў той момант паказаліся слёзы.

Дзякуючы перакладам сястры мне адкрыліся многія старонкі латышка-беларускіх літаратурных стасункаў, бо якраз такую

духоўнымі дасягненнямі сваёй нацыі. Вось такая іскрынка. Выкладчыкамі на настаўніцкія курсы былі запрошаны Ігнат Дварчанін, Паўліна Мядзёлка, Максім Гарэцкі... А каб дабавіць аўтарытэту, ну хаця б Гарэцкаму, у “Штомесячніку Міністэрства Адукацыі” з’явіўся артыкул Кастусёнка (псеўданім К. Езавітава) пад назвай “Гісторыя беларускае літаратуры. (Максім Гарэцкі). Другое дапоўненае выданне. Віленскае выдавецтва Б. Клецкіна. 1920”.

Ніна пераклала і даследаванне Магільды Езавітавай “Кароткі агляд даўняй беларускай культуры і літаратуры”, надрукаванае ў часопісе “Домас” (“Думкі”). Чакаюць публікацыі яшчэ і перакладзеныя Нінай Янсанэ брашура Вілбертса Краснайса “Беларусы як адгалінаванне народа латышкага” (Рыга, 1929), старонкі ўспамінаў Яніса Ньедра, а таксама апавяданне Саўлцэрытэ Віесэ пра дзіцячыя прыгоды Жаныня Плекшана, які потым дарасце да Яніса Райніса.

Жывая памяць

Ніна і на дзевятым дзясятку гадоў захавала добрую памяць. Нашы Бабышкі былі вёскай да рассялення на хутары, і кожная мясціна ля рэчкі Волты мела сваё найменне. Наша сядзіба, напрыклад, стаяла каля Французкай дарогі — бо вядзе яна ад Дрысенскага лагера 1812 года да Друі. Пытаюся,

НАВАКОЛЛЕ

Каб не перасыхалі крыніцы

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Крыніцай, як вядома, называюць “выхад падземных вод на паверхню зямлі натуральным шляхам”. Прычыны для таго розныя: рэльеф мясцовасці, зрушэнне слаёў зямной паверхні... Вада ж, нібы губка, убірае ў сябе і добрае, і дрэннае. У залежнасці ад таго, якое жыццё “кіпіць” побач з крыніцай, такая і якасць вады. “У Лагойску, напрыклад, цэлая серыя крыніц, — далучаецца да размовы Васіль Іванавіч. — Апошні раз мы рабілі там хіманаліз вады гадоў 15 таму, і пытанні ў якасці вады ў нас тады не ўзнікла. А што там цяпер? Магчыма, змянілася сітуацыя на прылеглай да крыніц тэрыторыі. У Лагойскім раёне мясцовасць узгорыстая. Напорныя (артэзіянскія) падземныя воды заліваюць там досыць глыбока, на паверхню выходзяць у выглядзе крыніц грунтавых вод, і яны — з першага ад паверхні безнапорнага ваданоснага гарызонту. Так што магчымае і антрапагеннае забруджванне, напрыклад, бактэрыяльнае. Як яно можа з’явіцца? Нехта з наведнікаў, бывае, злівае змыўкі з бруднага посуду побач з крыніцай, сабе пад ногі. І ёсць яшчэ паверхневыя змыўныя дажджавыя сцікі: яны трапляюць у крынічную ваду, калі месца яе адбору някасна абсталяванае”.

Тут важна яшчэ, з якой глыбіні прабілася крыніца: чым глыбей яе выток, тым меншае ўздзеянне навакольнага асяроддзя, тым чысцейшая вада. Такіх, “глыбакародных” крыніц у

Беларусі не вельмі шмат, але яны ёсць і, як сцвярджаюць навукоўцы, добра вывучаныя. Вада ў тых крыніцах выдатнай якасці, з добрымі смакавымі ды лячэбнымі ўласцівасцямі. Як правіла, тыя крыніцы не замяраюць у самы моцны мароз, і вада ў іх застаецца прахалоднай і ў самую гарачыню. Гэтыя ўласцівасці, дарэчы, і спрыялі іх ахове і шанаванню: іх называюць “святымі крыніцамі”. Да іх людзі прыязджаюць здалёк не толькі папіць і набраць чыстай вады, але і здзейсніць абмыванне — з верай у пазбаўленне ад хвароб.

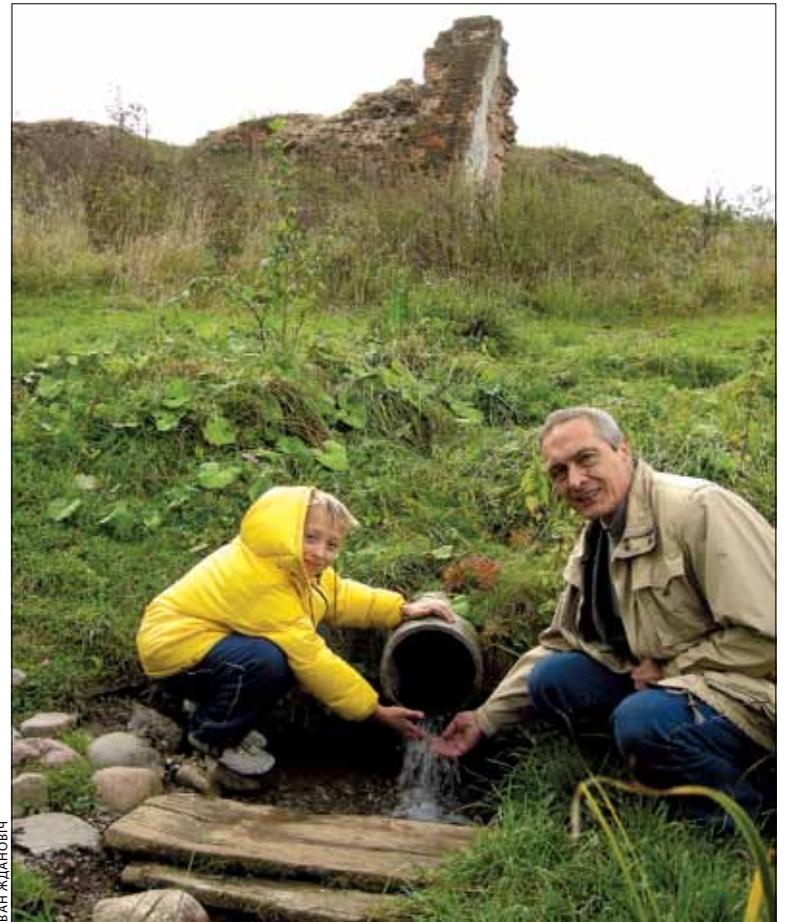
Вада, якая лечыць

З усіх крыніц Беларусі найбольш знакамітай лічыцца “Блакітная крыніца”, што ў Слаўгарадскім раёне Магілёўшчыны — за 4 км на поўнач ад вёскі Дубна. Даўней яе называлі “Сіні калодзеж” — з-за колеру вады, што прайшла праз крэідавныя пласты на паверхню з глыбін метраў на 100-200. Па аб’ёме паступлення вод на паверхню зямлі крыніца лічыцца адной з самых буйных як у Беларусі, так і на ўсёй Усходне-Еўрапейскай раўніне. Цяпер “Блакітная крыніца” — важны рэкрэацыйны аб’ект, вельмі прывабны для турыстаў. Гэта своеасаблівы эталон чысціні падземных вод Беларусі. Штогод на Макавея (14 жніўня) тысячы паломнікаў накіроўваюцца туды, каб набраць з крыніцы вады, акунуцца ў рэчку Галубка, што бярэ пачатак з гаючай крыніцы. Паводле павер’яў, вада крыніцы дапамагае ад розных хвароб.

Вялікай папулярнасцю сярод беларусаў і гасцей краіны карыстаецца Палькавіцкая крыніца — на паўднёвым захадзе вёскі Палькавічы на беразе Дняпра, за 7 кіламетраў ад Магілёва. Цуда-крыніца вядомая з 1552 года. Яе наведваюць тысячы людзей, у тым ліку і розныя знакамітыя асобы. Паданні пра лячэбную сілу крыніцы пацверджаны навукова ў 80-я гады XX стагоддзя. Аналіз пробаў, праведзены спецыялістамі Інстытута геахіміі і геафізікі АН Беларусі, пацвердзіў: у вадзе крыніцы ёсць шэраг карысных для арганізма чалавека элементаў. Яна здольная аказваць спрыяльнае ўздзеянне на тых, хто мае праблемы са страўнікам, крывятворным працэсам, рознага тыпу анеміі.

І “Блакітная крыніца”, і Палькавіцкая па прадстаўленні прафесара Анатоля Кудзельскага былі абвешчаны гідралагічнымі помнікамі прыроды рэспубліканскага значэння.

Вельмі каштоўная таксама і крыніца серавадародных водаў у Браслаўскім раёне Віцебшчыны, недалёка ад вёскі Відзы Лаўчынскія. Крыніца выкарыстоўваецца ўжо больш за 500 гадоў. Серавадароду ў той вадзе няшмат, не больш за 5-7 міліграмаў у літры, і яго дастаткова, каб чалавек адчуў лячэбнае ўздзеянне. На пачатку XIX стагоддзя там былі 4 крыніцы, пры іх — курорт “Лазенкі”, куды прыязджалі пацыенты з Вільні, Варшавы і Санкт-Пецярбурга. У Відзах Лаўчынскіх некалькі разоў

Пры крыніцы ў вёсцы Мураваны Двор Лагойскага раёна

пабываў Адам Міцкевіч. У 1860-я гады на курорце было 60 ваннаў, працавалі 2 лекары і некалькі чалавек сярэдняга медперсоналу. Серавадародныя воды выкарыстоўваліся для лячэння радыкуліту і скурных захворванняў. Але напрыканцы XIX стагоддзя курорт прыйшоў у заняпад: канкурэнцыю яму склалі мінеральныя воды Каўказа. Цяпер у Інстытуце прыродакарыстання НАН Беларусі падрыхтаваны праектныя гідралагічныя матэрыялы, каб стварыць на базе серавадародных водаў урочышча Відзы Лаўчынскія санаторна-курортны комплекс.

Ёсць на Беларусі і шмат іншых, не менш вядомых і карысных крыніц,

дзе праводзіцца пастаянны кантроль якасці вады. Цяпер 5 крыніц абвешчаны гідралагічнымі помнікамі прыроды рэспубліканскага значэння: з 2006 года — ужо згаданыя Блакітная і Палькавіцкая, а таксама Святыя крыніцы (з 2008 г., Мінскі раён, 12 км ад вёскі Рогава, 2 км на поўдзень ад вёскі Кукелеўшчына), Юцкаўская крыніца (з 2008 г., Дзяржынскі раён, 1 км на паўночны ўсход ад вёскі Юцкі), Іўеўская крыніца (у горадзе Іўе, паміж вул. Дзяржынскага і Маркса). Больш за 30 крыніц цяпер — помнікі прыроды мясцовага значэння. І яшчэ сотні крыніц, з многімі з якіх звязаны легенды і паданні, чакаюць сваіх даследчыкаў.

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Мастацтва і высокая мода

Кацярына Мядзведская

З творчасцю мастачкі, ураджэнкі беларускага мястэчка Крэва Ларысы Нуры-Шакінко пазнаёміліся аматары мастацтва за акіянам

Ларыса Нуры-Шакінко з 1998 года, выйшаўшы замуж за французца, жыве ў Парыжы, стварае карціны, распісвае фарбамі сценкі: у тэхніцы тактыльнага жывапісу новага імпрэсіянізму. У рабоце выкарыстоўвае і алей, і пясок, і натуральныя пігменты, прычым часта працуе пальцамі. Творы — незвычайныя, таму і цікавыя для многіх. Выстаўляюцца ў галерэях і арт-салонах па свеце, ёсць у прыватных калекцыях розных краін. А нядаўна Ларыса прадставіла новы праект “Мастацтва і высокая мода” ў Вашынгтоне: калекцыя жывапісных работ і размаляваных сукенак створана ёй сумесна з парыжскім мадэльерам Жан-Мары Пюжолем. На прэзентацыі ў Цэнтры Французскага альянсу ў Вашынгтоне змялячка расказала і пра Беларусь — краіну, дзе нарадзілася, пра яе культуру і традыцыі. Дарэчы, Ларыса штогод бывае ў Крэве (Смаргонскі раён), наведвае родных, сяброў, дае ўрокі жывапісу для юных мастакоў.

Ларыса закончыла архітэктурны факультэт Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі, малое з дзяцінства. У юнацтве захапілася каларыстыкай, потым вывучала асаблівае элітскае культуры колеру ў Ірцыі, працавала даследчыцай каларыстыкі ў Скандынаўскім цэнтры колеру ў Стакгольме. А ў Францыі абараніла доктарскую дысертацыю пра ролю каляровай гармоніі ў гарадскім асяроддзі.

У Парыжы Ларыса жыве з мужам, вядомым французскім музыкам Эрвэ Нуры, які ва ўсім падтрымлівае жонку. Ёсць у іх і сумесныя творчыя праекты: разам робяць дакументальныя фільмы пра мастацтва, Ларыса афармляе вокладкі дыскаў мужа. Шмат гадоў беларуска супрацоўнічае з мадэльерам Жан-Мары Пюжолем, разам яны стварылі не адну калекцыю сукенак. Пачыналі з выставы ў Carrousel du Louvre, для якой быў створаны

Ларыса Нуры-Шакінко — мастачка родам з Беларусі

раны вячэрні ўбор “Белая каралеўская лілея”. Летась у беларускім Пасольстве ў Парыжы прайшла сумесная выстава-дэфіле, на якую прыязджалі прыхільнікі творчасці майстроў нават з Канады, Манака, Італіі, Англіі. Пасля французскія кінематаграфісты ўзяліся за стварэнне фільма пра творчы тандэм Нуры-Шакінко і Пюжоля.

І ад вашынгтонскага праекта ў наведнікаў засталіся яркія ўражання. Часовы павераны ў справах Беларусі ў ЗША Павел Шыдлоўскі пасля прэзентацыі адзначыў: вельмі эмацыйна ўспрыняў выставу, уразілі яркія колеры і незвычайная падача фарбаў. На прэзентацыі суайчынніца выступіла і ў ролі эксперта ў галіне каларыстыкі дызайну, прадставіла

свае даследаванні на гэтую тэму. Дарэчы, прэзентацыя праекта “Мастацтва і высокая мода” папярэднічала адкрыццю Тыдня моды. На ёй былі вядомыя дзеячы культуры, дыпламаты, дызайнеры, кіраўнікі і члены Французскага альянсу. І публіка надзвычай цёпла прыняла арыгінальны праект. Па словах Ларысы Нуры-Шакінко, ён ілюструе супрацу мастакоў і дызайнераў. “Мадэльеры часта выкарыстоўваюць сучасныя мастацкія ідэі ў сваёй творчасці, а мастакі здаўна працуюць з вопраткай, — заўважае яна. — Гэта і Поль Пуарэ, і Како Шанэль, і Дзіёр, і Іў Сен-Ларан...” Пад час дэфіле Ларыса ў якасці мадэлі прадставіла свой твор — сукенку пад назвай “Сусвет кахання”.

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Збіраюць куфар дабрыні

Рэдакцыя часопіса “Бярозка” праводзіць акцыю пад дэвізам: “Падары сваю кніжку, пісьменнік!”

У рэдакцыю звярнулася Святлана Дзянісава, галоўрэда часопіса “Малодосць”. Гэта намаганнямі яе і калег летась змяніў фармат і набывае новых чытачоў часопіс “Бярозка”.

Святлана прапануе паўдзельнічаць у цікавай справе: у “Бярозцы” збіраюць куфар дабрыні, творчасці, шчодрасці. “Да ўдзелу ў акцыі запрашаем усіх пісьменнікаў краіны, а таксама і замежжа, якія маюць свае, выданыя кніжкі для дзяцей і могуць аддаць іх у любой колькасці ў куфар рэдакцыі, — піша Святлана. — Кнігі прымаюцца з дарчымі надпісамі. Адрасат — юны чытач і аўтар часопіса “Бярозка”. А мы гарантуем: кнігі трапяць да ўдзячных, неабыхавых, можна сказаць, творчых чытачоў”.

Запаграбаваныя кнігі для дзяцей сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту. Часопіс можна паглядзець тут: www.maladost.lim.by Сабраныя кнігі пойдучы на падарункі чытачам і аўтарам часопіса — за актыўнае аўтарства, стараннае выкананне заданняў рэдакцыі, ўдзел у конкурсах.

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Савецкая Беларусія»».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 68 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1930, Заказ: 1663

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку»». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2015